

מפגש יוסף ויהודה לדורות
לפרשת ויגש
הרב יצחק דור - ראש הישיבה

תולים האחים את צרתם במכירתו של יוסף. את כל הדברים הלא מובנים והלא הגיוניים שקורים להם הם מתרצים באירוע בו הקב"ה מענישם. הם מכרו את יוסף לעבד ועל כך יש דין וחשבון וכולם עבדים!

"אבל אשמים אנחנו על אחינו אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו ולא שמענו על כן באה אלינו הצרה הזאת... ויאמר יהודה מה נאמר לאדוני מה נדבר ומה נצטדק, האלוקים מצא את עוון עבדיך, הננו עבדים לאדוני גם אנחנו גם אשר נמצא הגביע בידו".

יוסף הופך את מחשבתם ומאתגר אותה, בדבריו "הלילה לי מעשות זאת, האיש אשר נמצא הגביע בידו הוא יהיה לי עבד ואתם עלו בשלום אל אביכם". בנימין, אחיו של יוסף מאמא, לא היה שותף במכירתו. בנימין הוא היחידי החף מכל פשע ודווקא אותו אוסר יוסף לעבד עולם, ואילו האחים שמכרו את יוסף הם יהיו חופשיים! זאת אומרת שאין העלילה אשר יוסף מעליל עליהם תוצר של עונש אלא משהו אחר.

מתוך הבלבול הזה שבתחילתו היה נראה שהמלך המצרי מתייחס לאחים בצורה הגונה וטובה "וישתו וישכרו עימו", משלח אותם בכבוד, בחליפות בגדים וכל טוב מצרים, צומח ועולה יהודה המנהיג עם תובנה חדשה. לא עונש על מכירת יוסף יש כאן אלא קבלת אחריות על האח שלא חטא, מסירות נפש וגישה מעשית מאוד כדי לשנות את המציאות. יהודה תמורת בנימין זוהי תוכנית טובה יותר מכל האחים כעבדים ליוסף. המסגרת של כל האחים עבדים לשליט המצרי היא קבלת עונש בהכנעה על מכירת יוסף, אבל יהודה המציע להחליף את עצמו בבנימין, זוהי תוכנית של לקיחת אחריות, פתרון בעיה, נאום גאוני, יציאה מהפאסיביות של העונש להנהגה השואפת לשנות את המציאות. אל התפיסה הזו הוליד אותנו יוסף!!!

יוסף מתחיל את העימות שלו עם האחים בחלומותיו, האחים מפרשים אותם כיוסף החולם מהרהורי ליבו ועל כך השנאה. אבל יוסף מבין שחלומותיו הם חלומות של נבואה. הוא מבין שרואה הוא את העתיד, ומתבטל כולו לשליחות שאליה מוליך אותו הקב"ה. כשיוסף מתוודע לאחיו ברור לנו שהם מבינים כי חלומות יוסף היו נבואה. אבל מה פשר הנבואה, לשם מה התרחשה הדרמה הזאת? בפיו של יוסף התשובה ברורה: "ועתה לא אתם שלחתם אותי הנה כי האלוקים וישימנו לאב לפרעה ולאדון לכל ביתו ומושל בכל ארץ מצרים... וכלכלתי אתך שם כי עוד חמש שנים רעב, פן תורש אתה וביתך וכל אשר לך".

כלומר השליחות של יוסף כפי שהוא מציג אותה לאחים היא הצלת המשפחה מרעב, לשנים ספורות בלבד. יוסף לא מגלה לאחים את כל התמונה הנבואית אותה הוא מרגיש לדעת. בליבו כנראה מהדהדים הדברים שמצאו לאחר מכן את ביטויים במדרש תנחומא (בובר) וישב י"ח: "ראויים היו ישראל לרדת למצרים בשלשלאות ובקולרין כשם שירדו לבבל, אילולי שקדם יוסף, ועל זה נאמר בהושע 'בחבלי אדם אמשכם בעבותות אהבה'".

דברי המדרש מדהימים בעוצמתם. תחילתה של גלות מצרים היתה צריכה להיות כתחילתה של כל גלות. לקיחתם של משפחת יעקב כעבדים למצרים! שלשלאות וקולרין, כך יוצאים לגלות. יוסף בשליחותו נשא על כתפיו את העבדות, ירד כעבד למצרים ושבר את קולר העבדות ונהיה לשליט! כך משך את המשפחה בעבותות של אהבה. ממש ריפד את הדרך לגלות בסיפור על כמה שנים של רעב,

"ולמחיה שלחני אלוקים לפניכם". כשיוסף אומר את הדברים הללו הוא מבין שזה לא מדויק עד הסוף, זו לא כל האמת.

התחילה גלות ענקית ועצומה של מאות שנים ומי יודע מה יהיה בסופה. האחים לא מבינים את זה, רק יוסף! הוא מבין שהמשפחה לא יורדת בגלל הרעב, אלא הרעב כנראה נוצר בעולם כדי שיוסף יוכל להיות זה המכין את הדרך לגלות בעבותות אהבה!

לכן לעני"ד מטעים הוא את האחים טעם של גלות, בבחינת "ופחדת לילה ויומו ולא תאמין בחייד", יום אחד השליט מראה פניו שוחקות ויום אחד הוא בא בעלילה. **אבל הסוד הגדול המתגלה שגם במצבים הכי מסובכים בגלות יכול יהודה לדורות לשנות את מציאות הגלות אם לוקחים אחריות!**

על משיח בן דוד אמר הגר"א "משיח בן יוסף הוא הכח הניסי המסיע לכל פעולה הנעשית בהתערותא דלתתא" (בדרך הטבע). מול עיננו בפרשה ראינו איך הדברים באים לידי ביטוי. יהודה הפועל בדרך הטבע ויוסף המסייע לו!

בהתערותא דלתתא של יהודה, ובסיוע ניסי של יוסף יכולים ישראל לשנות את מציאת הגלות, ויכולים הם גם לצאת מן הגלות ומעשי אבות סימן לבנים!

שבת שלום ומבורך!